

Lauantai 6.7.2013
Raamattutunti 11:00
Jaakko Heinimäki

Herättäjäjuhlien tunnus on useimmiten poimittu Siionin virsistä. Tämänkertainen teema "Sanasi annoit" näyttää kuitenkin tulevan Emma-valssista: Sinä sanasi annoit ja valasi vanhoit ja lupasit olla mun omani.

Voisi tuo lause virrestäkin löytyä. Siinä kuuluu se, mitä Vanhan testamentin tutkijat kutsuvat liittoteologiaksi. Sinä sanasi annoit ja valasi vanhoit ja lupasit olla mun omani. Näin puhutellaan Abrahamin, Iisakin ja Jaakobin Jumalaa.

Löytyivät nuo sanat sitten Siionin virsistäkin. Kaija Pispan suomentamasta Ambomaan apostolin Martti Rautasen vuonna 1921 ndongan kielellä kirjoittamasta virrestä 268: Sanasi annoit meille: / Pyytäjä avun saa; luoksesi pyrkineille / myös ovi aukeaa. / Luotamme lupaukseen / ja armoon valtavaan, / kätesi johdatukseen / me jäämme kulkemaan.

***

Sanapari "sanasi annoit" voidaan kahdesta sanastaan huolimatta jakaa kolmeen osaan, sillä sanaparin kumpikin sana on yksikön toisessa persoonassa. Sanomattakin ne sisältävät Emma-valssissa eksplikoidun "sinän": Sinä sanasi annoit.

Jumala on sinä. Ei vain kosminen periaate tai persoonaton korkeampi voima vaan sinä, persoona. Jokin sellainen, johon voi olla suhteessa. Joka voi kuulla ja jota voi kuunnella.

Jokaisessa ihmisessä on pohjaton syvyys, ja se syvyys on yhtä Jumalan syvyyden kanssa. Siinä syvyudessa persoonallinen Jumala antaa meille Sanansa. Ja aivan kuten suomen kielessä "sanansa antaminen" viittaa lupaukseen, ihan niin kuin siinä Emma-valssissakin, Jumalan Sana pitää sisällään lupaukseen: lupauksen läsnäolosta kaikkina päivinä, maailman loppuun asti.

Koska Jumala ei ole periaate, kristillinen usko ei ole luonteeltaan oikeassaolemista. Koska Jumala ei ole korkeampi voima, kristillinen usko ei ole korkeamman voiman maagista hyväksikäyttämistä. Koska Jumala on sinä, persoona, on kristillinen usko luonteeltaan suhde. Se on minän suhde sinään. Minän suhde rakastavaan persoonaan. Tämä suhde on juuri se yksi, joka nuorelta Paavo Ruotsalaiselta puuttui, ja tunnetusti sen mukana kaikki muukin.

Uskon ydin on suhde Jumalaan, joka on antanut Sanansa. Mikä sitten on Jumalan Sana?

Varhaisesta syyrialaisesta kirkosta aina Mikkeliissä painettuun Uuteen testamenttiin asti päätynyt Johanneksen evankeliumi alkaa hymnillä, jota noissa muinaisissa syyrialaisissa seurakunnissa ilmeisesti käytettiin joululauluna. Se on myös luomiskertomus:

Alussa oli Sana.
Sana oli Jumalan luona,

ja Sana oli Jumala.
Kaikki syntyi Sanan voimalla.
Mikään, mikä on syntynyt, ei ole syntynyt ilman häntä.
Hänessä oli elämä,
ja elämä oli ihmisten valo.
Valo loistaa pimeydessä,
pimeys ei ole saanut sitä valtaansa.

Maailmassa hän oli, ja hänen kauttaan maailma oli saanut syntynsä,
mutta se ei tuntenut häntä.
Hän tuli omaan maailmaansa,
mutta hänen omansa eivät ottaneet häntä vastaan.
Mutta kaikille, jotka ottivat hänet vastaan,
hän antoi oikeuden tulla Jumalan lapsiksi.

Sana tuli lihaksi
ja asui meidän keskellämme.
Me saimme katsella hänen kirkkauttaan,
kirkkautta, jonka Isä ainoalle Pojalle antaa.
Hän oli täynnä armoa ja totuutta.

(Joh. 1: 1, 3-5, 10-12b, 14)

Isolla alkukirjaimella kirjoitettava Jumalan Sana on Jeesus Kristus, joka oli mukana jo maailmankaikkeutta luotaessa. Mikään, mikä on syntynyt, ei ole syntynyt ilman häntä.

***

Johanneksen evankeliumin aloittavassa hymnissä toistuva Sanaa merkitsevä sana on kreikankielisessä alkutekstissä Logos. Se voidaan suomentaa paitsi sanaksi, myös viisaudeksi, järjeksi, mieleksi ja merkitykseksi. Kaikkea tätä on Jumalan Sana, Kristus.

Kun Raamattua sanotaan Jumalan Sanaksi, se tarkoittaa Kristusta. Raamattu ei ole sanasta sanaan Jumalan kirjoittama tai sanelema teksti tai taivaallinen faksi vaan se on kokoelma ihmisten kirjoittama kirjoituksia, joissa Jumalan viisaus heijastuu keskellä inhimillistä historiaa. Raamatussa Jumalan Sana ilmenee keskellä puutteellista ja erehtyvistä inhimillistä historiaa.

Kaikki, mikä on Raamatussa, ei suinkaan ole Jumalan sanaa. Paavalin ohjeet, että orjien tulisi olla alamaisia isännilleen ja että vaimojen tulisi olla miestensä alamaisia, eivät ole Jumalan sanaa, vaikka Raamatussa ovatkin. Ne ovat sitä puutteellista ja erehtyvistä historiallista kontekstia, jossa Paavali kirjoittaa kirjoitti. Ne ovat sitä puutteellista, muuttuvaista ja erehtyvää historiallista todellisuutta, jossa — ja josta huolimatta — Jumala on meille Sanansa antanut.

Jumalan Sana on Kristus, joka Martti Lutherin mukaan on Raamatussa "kuin lapsi kapaloissa".

Ortodoksinunna äiti Maria Normanbylainen taas puhui Raamatusta halpana viittana, johon Jumala on kätkenyt aarteen.

Aarteiden löytäminen edellyttää rakkautta, uteliaisuutta ja avointa mieltä. Jos me mielimme löytää Raamattuun kätkeyn aarteet, meidän tulee äiti Marian mukaan jättää taakse kaikki ennalta omaksutut käsityksemme siitä, mikä tuo aarre olisi. Jumalan Sanan kuuleminen edellyttää avointa mieltä, omista ennakkokäsityksistä ja ennakkoluuloista irti päästämistä.

Äiti Maria muistuttaa, että Jumala ei anna meille Raamatussa ehdotonta tietoa, siis sellaista, joka vaikuttaisi mekaanisesti, ulkoapäin, ja antaisi murskaavan todisteen, joka kumoaisi vastaväitteet ja epäilyn.

Jos Jumala olisi antanut totuutensa, Sanansa, meille ehdottoman tiedon muodossa, emme olisi käsittäneet sitä. Se olisi sinkoutunut meitä kohti kuin valtava, timantinkova kivi ja murskannut meidät. Emme olisi voineet ymmärtää sitä. Iät ja ajat se olisi pysynyt vieraana ja pelottavana, tyrehtyttänyt ajattelun ja kiihdyttänyt elämän ja siten tuhonnut meidät.

Juuri tästä syystä se, mitä usein kutsutaan raamatullisuudeksi, täyttää klassiset harhaopin tuntomerkit.

Harhaoppi on sitä, että jokin osa uskon talletuksen kokonaisuudesta pöhöttyy ja jättää toisia varjoonsa. Raamatullisuus on käärepaperiin ihastumista lahjaan rakastumisen sijaan.

Jumalan Sana, Raamatun sivuille kapaloitu Kristus, on se jota meidän tulee katsella ja kuunnella, ei niinkään niitä kapaloita. Raamatullisuudessa Raamatun sanoista tulee Jumalan Sanan korvike. Voimme hyvinkin jäädä hengellisesti lukutaidottomiksi vaikka kuinka osaisimme lukea Raamatun sanoja.

Tämä ei tietenkään tarkoita sitä, että Raamattu olisi turha painotuote. Se on seimi, johon Sana on meille annettu. Elävä Sana, kuoleman kukistava, elämää antava Sana, pimeydessä loistava valo. Siinä Raamatun arvo, siinä sen merkitys.

***

Jotkut ovat viime aikoina kantaneet kovasti huolta raamatullisen avioliittokäsityksen murtumisesta. Huoli liittyy tietenkin keskusteluun sukupuolineutraalista avioliitosta.

Mutta millainen sitten on raamatullinen avioliittokäsitys? Sekö kolmikko, kun Raakeliin rakastunut Jaakob tulee appiukkonsa huijaamaksi ja saa ensiksi mielitietynsä sijaan hänen isosiskonsa Lean ja vasta vuosia myöhemmin siihen rinnalle Raakelin? Joku tosin voisi ajatella, että kahden vaimon loukku oli huijari-Jaakobille ihan oikein, olihan hänenkin tunnollaan vähän vastaavan tyyppinen esikoisuuspetos.

Tai haaremi, siinäpä vasta oiva raamatullinen avioliitto. Salomollakin oli seitsemänsataa varsinaista vaimoa ja kolmesataa sivuvaimoa. Tuskin kävi aika pitkäksi.

Raamatullinen oli myös Aatamin ja Eevan avioliitto. Ei heitä ollut paratiisissa kukaan pappi tai tuomari vihkimässä.

Apostoli Paavali taas suositteli, että olisi parempi olla menemättä naimisiin ollenkaan.

Jos me aiomme olla kuuliaisia Jumalan Sanalle, ei riitä, että me luemme Raamattua kirjain kirjaimelta. Sellaisella raamatullisuudella on perusteltu niin rotuerottelupolitiikkaa, seksuaalisten vähemmistöjen sortoa kuin juutalaisvainojakin. Ja ihan samaa Raamattua lukemalla on perusteltu myös sarron lopettamista, reilua kauppaa, miesten ja naisten tasa-arvoa sekä erilaisten ihmisten seksuaalista tasavertaisuutta.

Siitä kiistelemisen, kuka on kaikkein raamatullisin, on täysin hedelmätöntä. Alussa oli Sana, mutta lopussa on sanojen paljous ja saatanallinen sössötys. Ainakin sellainen kuva tulee, jos yhtään seuraa internetin uskontoa käsitteleviä keskustelupalstoja.

Kuuliaisuus Jumalan Sanalle merkitsee muuta kuin raamatullisuutta. Kuuliaisesti Jumalan Sanalle merkitsee valppautta. Kuuliaisuus ei ensisijaisesti ole alistumista, sääntöjen ulkokohtaista ja ulkokultaista tottelemista eikä sitä, että ihminen konemaisesti täyttää hänelle langetetut tehtävät. Kuuliaisuus on Jumalan kutsun kuulemista ja lupaukseen luottamista. Sinä sanasi annoit ja valasi vannoit ja lupasit olla mun omani. Täynnä armoa ja totuutta.

Kuuliaisuus on paitsi kuulemista, myös näkemistä: Jumalan hyvyyden läpikuultamista kaikessa siinä hyvässä mitä elämässä eteen sattuu. Jumalan näkemistä kaikkien lahjojen antajana. Hänessä oli elämä, ja elämä oli ihmisten valo. Valo loistaa pimeydessä, pimeys ei ole saanut sitä valtaansa.

***

Johanneslaisen jouluhymnin mukaan jo maailman luomisessa läsnä ollut Sana tuli lihaksi. Miksi ihmeessä? Miksi Jumala syntyi ihmiseksi?

Keskiajalla vakiintuneen standarditeologian mukaan inkarnaatio ei kuulunut Jumalan alkuperäiseen luomissuunnitelmaan. Jumala joutui turvautumaan siihen ikään kuin hätäratkaisuna, koska ihminen lankesi syntiin. Niinpä Jumalan piti — alkuperäisestä suunnitelmasta poiketen — syntyä itse ihmiseksi ja tulla lunastamaan ja sovittamaan maailman syntikuorma. Tällainen näkemys oli vallalla etenkin kristikunnan läntisissä osissa, ja sitä kutsutaan latinalaiseksi sovitusopiksi. Sen mukaan Jeesuksen syntyminen, kuolema ja ylösnousemus ovat taivaalliseen juridiikkaan liittyviä asioita, lunnaiden maksua ja sijaisrangaistusta.

Siinä teologisessa perinteessä, jota herännäisyyskin vaikuttaa (ainakin Siionin virsien perusteella) edustavan, ajatellaan hieman toisin. Siionin virret näyttävät nimittäin kallistuvan ajattelutapaan, jonka tunnetuimpia edustajia ovat sellaiset 1200-luvun fransiskaaniteologit kuin Bonaventura (n. 1217–1274) ja Johannes Duns Scotus (n. 1266–1308), jotka ajattelivat, että Kolminaisuuden toinen persoona olisi syntynyt ihmiseksi riippumatta lainkaan siitä, lankesiko Adam vai ei, sillä syntymällä ihmiseksi Jumala ennen kaikkea ilmaisi jotakin tärkeitä siitä, millainen hän on.

Logos, lihaksi tullut Sana, tuli Johanneksen jouluhymnin mukaan "omaan maailmaansa". Ei vieraaseen ja outoon vaan omaan maailmaansa. Tämä maailma ei ole vain synnin ja kuoleman alho, Jumalle vieras, taivaallisen vastakohta vaan Jumalan oma maailma. Jumala antoi Sanansa omaan maailmaansa, mutta hänen oma maailmansa ei tuntenut häntä, hänen omansa eivät ottaneet häntä vastaan. Olisiko vaikeus lihaksi tulleen Jumalan Sanan tuntemisesta maailmassa

siinä, että meillä on liian synkkä kuva maailmasta ja ruumiillisesta? Siinä, että kristillisessä kielenkäytössä niin liha kuin maailmakin ovat alkaneet merkitä kaiken hyvän ja hurskaan vastakohtaa?

Inkarnaatio, Jumalan syntyminen ihmiseksi, Jumalan lihaksi tuleminen, Jumalan maailmaan tuleminen — eli Jumalan maallistuminen, on Jumalan rakkauden ja nöyryyden manifesti. Se on jumalallisen kommunikaation ydin, se on Luojan ja luodun välinen puuttuva rengas. Kristus on Jumalan Sana, hän on Alfa ja Omega, alku ja loppu, jonka kautta kaikki on luotu ja jossa kaikki lopulta palaa Jumalan luokse.

Tällainen teologia ei tietenkään ole fransiskaani keksintöä, sen juuret ovat jo joissakin apostoli Paavalin kirjoituksissa ja eräiden itäisen kristikunnan kirkkoisien ajattelussa. On kiinnostavaa, että varhaisten fransiskaani teologisessa ajattelussa näkyy idän ja lännen rajalla eläminen — niin kuin se näkyy körttiläisyydessäkin. Paavo Ruotsalainen oli Pohjois-Savon Bonaventura, itäisesti ojentunut läntisen perinteen kristitty.

Toki ristillä ja ristin kouluksi kutsutulla Kristuksen seuraamisella on tärkeä paikkansa Paavon ajattelussa, mutta ne eivät tyhjenny pelkästään juridiseen sanktiojärjestelmään.

Bonaventuran ja Duns Scotuksen käsitys inkarnaatiosta on juuri sitä alatien kristillisyyttä, joka yhdistää körttiläisyyden Franciscukseen. Itse Jumala taipuu nöyränä alas, ettei ihmisen tarvitse yrittää mahdottomia, kurotella korkeuteen ja pyhyyteen.

Fransiskaani teologian mukaan inkarnaation motiivi on positiivinen — siis rakkaus, eikä negatiivinen — eli synty. Ja jos rakkaus on inkarnaation syy, se on myös Jumalan nöyryyden syy, sillä Jumalan rakkaus on nöyrää rakkautta. Bonaventuralta on säilynyt joulusaarna, jossa hän selittää Johanneksen evankeliumin jouluhymnin sanoja ”Sana tuli lihaksi” tällä tavalla: ”Nämä sanat ilmaisevat sen taivaallisen salaisuuden, että iankaikkinen Jumala kumartui nöyrästi alas ja kohotti meidän tomuluontomme yhteyteen hänen oman persoonansa kanssa.”

Siionin virsien jouluvirret edustavat tyypillistä bonaventuralaista fransiskaani teologiaa, kuten nyt vaikka virren 4 neljäs säkeistö:

Sana taivaasta maan päälle annettu on:
Se on lapsosen halpa ja huomaamaton
tähän ilmestynyt tänä yönä.
Pyhä Herramme, nöyräksi, köyhäksi tee
sydämemme, niin että se ihmettelee
ja sen kiitosta laulaa on työnä.

Tai virren 8 ensimmäinen säkeistö:

Tulkaa, köyhät, onnettomat,
aarteenne on seimessä.
Tulkaa huonot, arvottomat,
riemastukaa Hengessä.
Nääntyvät, jo joutukaa,

kuormat täällä purkaka.

***

Sanasi annoit. Jumalan Sana on annettu.

Kun sanotaan, että jokin on annettua, sillä yleensä tarkoitetaan, että vastaanottajalla ei ole osaa eikä arpa siinä, millaista se jokin on ja että sitä jotakin ei voi muuttaa miksiään muuksi. Luterilaisen käsityksen mukaan usko on lahja, Jumala on luonnoltaan itsensä lahjoittava rakkaus, hän on Rakkaus isolla ärrällä ja antaa meille itsensä Pojassaan, Kristuksessa, joka on Jumalan Sana, kuoleman voittaja ja maailman vapahtaja. Tämä kaikki on annettua ja muuttumatonta.

Se ei silti tarkoita, että kaikki kristinuskossa olisi muuttumatonta ja iäti pysyvää. Raamattu on mikä on, eikä sitä voi muuksi muuttaa, mutta sekään ei merkitse sitä, että kaikki kristinuskossa olisi muuttumatonta ja pysyvää. Tai että meidän tulisi hyväksyä mukisematta kaikki, mitä Raamatussa sanotaan. Voimme olla uskollisia Jumalan Sanalle, vaikka emme kaikessa jakaisikaan tuhansia vuosia vanhaa Lähi-idän nomadien maailmankuvaa ja todellisuuskäsitystä.

Jumala antoi Sanansa syntymällä ihmiseksi. Jeesuksella Kristuksella on sekä inhimillinen että jumalallinen luonto, kuten Nikean uskontunnustuksessa aivan aiheellisesti painotetaan ja vuonna 451 pidetyn Khalkedonin kirkolliskokouksen päätöksissä vielä aivan erityisesti alleviivataan. Usein tuntuu, että kaksiluonto-opin toinen puoli, Kristuksen inhimillinen luonto, jää kristittyjen mielissä hänen jumalallisen luontonsa jalkoihin. Ja kuitenkin: Sanan lihaksi tulemisen ja kristillisen kaksiluonto-opin perustavin merkitys on juuri siinä, että Kristus omaksui inhimillisen luonnon ja että jokaisella ihmisellä on juuri ihmisyytensä perusteella suhde Kristuksen inhimilliseen luontoon, halusimmepa me sitä tai emme.

Ja vaikka Jumalan Sana on annettu, inkarnaatio on vielä kesken. Sana tulee edelleen lihaksi. Inkarnaatio jatkuu hamaan maailman loppuun asti, siihen ratkaisevaan hetkeen saakka, jolloin Jumala saa vapaan luomistyönsä päätökseen ja jolloin kysymys luomisen perimmäisestä tarkoituksesta vihdoin saa lopullisen vastauksensa.

Sanan tuleminen lihaksi merkitsee sitä, että Jumalan todellisuus kuultaa läpi kaikkein arkisimmissakin, kaikkein tavanomaisimmissakin, kaikkein maallisimmissa asioissa ja kokemuksissa. Kristittynä eläminen ei ole jumalallisiin sfääreihin kurkottelemista vaan alas nöyrässä rakkautessaan taipuneen Jumalan Sanan, Kristuksen, seuraamista arkisen, tavanomaisen, joskus jopa tylsän elämän keskellä. Ja juuri siinä ilmenee Logoksen yksi ulottuvuus: mieli, mielekkyys. Kristuksen seuraaminen, kuuliaisuus Jumalan Sanalle, on uskoa hyvän mielekkyyteen, uskoa siihen, että kaikessa hyvässä kajastaa äärimmäinen hyvä, valo jota pimeys ei ole saanut valtaansa — eikä saa.

Johanneksen evankeliumin Logos-hymnille löytyy rinnakkaisteksti Vanhan testamentin Sananlaskujen kirjasta, sen luvusta 8, jossa "Viisautta kertoo itsestään". Siihen on hyvä päättää tämä raamattutunti, ihmisistä iloitsevaan, leikkivään Logokseen, joka kertoo itsestään näin:

Minut Herra loi ennen kaikkea muuta,

luomisensa esikoisena, ennen taivasta ja maata.
lankaikkisuudessa minä sain alkuni,
kaiken alussa, ennen kuin maata oli.
Kun synnyin, ei syvyyksiä vielä ollut,
ei lähteitä tuomaan niiden vettä.
Ennen kuin vuoret pantiin sijalleen,
ennen kuin oli kukkuloita, minä synnyin,
ennen kuin hän teki maat ja mannut,
ennen kuin oli hiekan jyväkään.
Olin läsnä, kun hän pani taivaat paikoilleen
ja asetti maanpiirin syvyyksien ylle,
kun hän korkeuksissa teki taivaan pilvet
ja sai syvyyden lähteet kumpuamaan,
kun hän pani merelle rajat,
loi rannat patoamaan sen vedet,
ja kun hän lujitti maan perustukset.
Jo silloin minä, esikoinen, olin hänen vierellään,
hänen ilonaan päivät pitkät,
kaiken aikaa leikkimässä hänen edessään.
maan kiekko oli leikkikalunani,
ilonani olivat ihmislapset.
Nyt, lapset, kuulkaa minua!
Hyvin käy sen, joka minun tietäni kulkee.
Kuulkaa neuvojani, niin viisastutte,
älkää lyökö niitä laimin.
Hyvin käy sen, joka minua kuulee,
päivästä päivään valvoo ovellani,
valppaana odottaa sen kynnyksellä.
Joka minut löytää, löytää elämän,
hänet Herra ottaa suosioonsa.
Pahoin käy sen, joka minua uhmaa,
joka minua vihaa, rakastaa kuolemaa.

(Sananl. 8:22-36)